



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 684/2017-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészáros (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného ADVOKÁTSKOU KANCELÁRIOU VAĽO & PARTNERS s. r. o., Konštantínova 3, Prešov, v mene ktorej koná advokát JUDr. Dominik Vaľo, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Co 112/2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. júla 2017 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 21 Co 112/2016 z 12. marca 2014 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“), ktorým bola z dôvodu

premlčania zamietnutá žaloba sťažovateľa o zaplatenie bezdôvodného obohatenia za investíciu do domu družky a jej brata.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ a Mgr. [REDACTED] žili od roku 1996 v partnerskom zväzku. Sťažovateľ v tom období investoval do nehnuteľnosti, v ktorej spoločne bývali a ktorá tvorila podielové spoluvlastníctvo Mgr. [REDACTED] a JUDr. [REDACTED]. Menovaní podieloví spoluvlastníci zhodnotenú nehnuteľnosť predali. Po ukončení partnerského vzťahu a predaji domu sťažovateľ žaloval osobitnými žalobami JUDr. [REDACTED] a Mgr. [REDACTED] o vrátenie zhodnotenia prenajatej veci najprv podľa § 667 Občianskeho zákonníka a neskôr na základe bezdôvodného obohatenia.

3. Predmetom sťažnosti je namietané konanie krajského súdu týkajúce sa žalovaného JUDr. [REDACTED] (ďalej len „žalovaný“). Okresný súd Prešov (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 15 C 134/2011-434 z 31. marca 2016 a krajský súd rozsudkom č. k. 21 Co 112/2016-482 z 27. apríla 2017 zamietli žalobu sťažovateľa, pretože akceptovali námietku premlčania žalovaného s tým, že premlčanie bezdôvodného obohatenia súdy počítali od ukončenia partnerského zväzku.

4. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ namieta porušenie svojho práva na súdnu ochranu a práva na rovnosť v civilnom konaní tým, že všeobecné súdy počítali premlčaciu lehotu od rozchodu partnerov 10. júna 2008, a nie od odpredaja domu v máji 2011 s tým, že sťažovateľ býval v dome so súhlasom bývalej partnerky do jeho odpredaja. Sťažovateľ na podporu svojho právneho názoru zdôrazňuje právnu vetu z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. M Cdo 2/2001 (*„Výšku nároku oprávneného držiteľa na náhradu nákladov, ktoré účelne vynaložil na vec počas oprávnenej držby, nemožno určiť skôr, ako dôjde k vráteniu veci vlastníkovi. Začiatok plynutia premlčacej doby na náhradu nákladov, ktoré oprávnený držiteľ účelne vynaložil na nehnuteľnú vec počas oprávnenej držby, začína v deň po vydaní predmetu držby jeho vlastníkovi.“*), z ktorej odvodzuje neskoršiu lehotu na začatie plynutia premlčacej lehoty, a obdobne stanovisko najvyššieho súdu R 14/1978, podľa ktorého je súhlas družky podmienkou oprávnenosti pobytu, z čoho vyvodzuje, že lehota sa počíta až od núteného

opustenia domu. Sťažovateľ ďalej tvrdí, že námietka premlčania je v rozpore s dobrými mravmi tým, že v druhom konaní proti partnerke okresný súd aplikoval túto argumentáciu a jeho žalobe vyhovel.

5. Na základe uvedenej argumentácie sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Základné právo (sloboda) [REDAKOVANÉ] upravené v čl. 46 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu Prešov v konaní 21 Co/112/2016 a bolo porušené.

Krajskému súdu Prešov v konaní 21Co/112/2016 sa prikazuje, aby vo veci konal a zakazuje sa pokračovať v porušovaní základného práva a slobody sťažovateľa a prikazuje obnoviť stav pred porušením základného práva a slobody sťažovateľa.

[REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie 10.000 eur (slovom desaťtisíc eur), ktoré je Krajský súd Prešov povinný zaplatiť sťažovateľovi a jeho právnomu zástupcovi Advokátska kancelária Vaľo & Partners s.r.o. trovy právneho zastúpenia pred ústavným súdom vo výške 355.73 €(...), do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia (nálezu).

Advokátskej kancelárii Vaľo & Partners s.r.o. priznáva trovy konania na právnom zastúpení pred ústavným súdom, vo výške 355.73€ (keď odmena za túto právnu službu spočíva vo vykonaní 2 úkonoch o právnej služby, zákonného režijného paušálu a platnej DPH) podľa § 11 ods. 3 vyhl. č. 655/2004 Z.z. v platnom znení (a to za 2 úkony právnej služby, t. j. za prevzatie veci a prípravu a za podanie ústavnej sťažnosti) 355.73€ (slovom tristopäťdesiapäťeur a sedemdesiatin centov), ktoré je Krajský súd Prešov povinný zaplatiť na účet(...) ADVOKÁTSKEJ KANCELÁRII VAĽO & PARTNERS s.r.o., so sídlom Prešov. Konštantínova č. 3. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (nálezu).“

II.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

7. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

8. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní pred súdmi rovní.

9. Podstatou veci je tvrdenie sťažovateľa, že krajský súd (i) počítaním lehoty premlčania bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo tým, že sťažovateľ zhodnotil nehnuteľnosť, v ktorej býval so svojou partnerkou, od ukončenia vzťahu partnerov, (ii) resp. neuprednostnením dobrých mravov pred námietkou premlčania porušil jeho právo na súdnu ochranu a právo na rovnosť v civilnom konaní.

10. Pre skutkové spresnenie treba pripomenúť, že sťažovateľ investoval do domu, ktorý (ako to už bolo uvedené) patril vlastnícky družke a jej bratovi. Prerokúvaná vec sa týka žaloby sťažovateľa proti bratovi partnerky, čo v porovnaní so žalobou proti partnerke nič nemení na jej právnom posúdení z hľadiska civilného ani ústavného práva. Je však potrebné uviesť, že vo veci žaloby sťažovateľa proti partnerke rozhodol okresný súd rozsudkom sp. zn. 9 C 93/2011 zo 7. decembra 2015 tak, že sťažovateľovi vyhovel s tou argumentáciou, že akceptácia námietky premlčania by bola v rozpore s dobrými mravmi. Proti rozsudku bolo podané odvolanie, o ktorom dosiaľ nie je rozhodnuté.

11. Ústavný súd musí predovšetkým uviesť, že zo sťažnostného návrhu (petitu) a odôvodnenia vyplýva, že sťažovateľ namieta hlavne porušenie základného práva na súdnu ochranu. To vyžaduje preskúmateľné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, a nie konkrétnu vecnú správnosť rozhodnutia. Z tejto perspektívy nemožno napadnutému rozsudku nič vytknúť. Súdny sa vecou zaoberali, riadne a dostatočne ju odôvodnili tým, že právnym dôvodom investície bol spoločný partnerský vzťah a perspektíva jeho udržania a odpadnutím tohto dôvodu, ukončením vzťahu, začala plynúť premlčacia lehota na vrátenie bezdôvodného obohatenia.

12. Krajský súd v rozsudku sp. zn. 21 Co 112/2016 z 27. apríla 2017 uviedol, že *„sestra žalobcu a žalovaný spolu tvorili pár od roku 1996 a po pár mesiacoch sa spoločne dohodli na spoločnom bývaní v rodičovskom dome, ktorý patril tak žalobcovi ako i jeho sestre, títo boli toho času jeho podielovými spoluvlastníkmi. Medzi stranami sporu je nesporné, že došlo k rozsiahlej rekonštrukcii rodičovského domu a táto bola skutočne financovaná aj z peňazí žalobcu. Ďalej je nesporné, že spolužitie žalobcu so sestrou žalovaného sa ukončilo v júni roku 2008, kedy došlo k ich definitívnemu rozchodu,*

následkom čoho sa sestra žalovaného z rodičovského domu, ktorý so žalobcom dovtedy spoločne obývali, odsťahovala. Napokon je nesporné, že žalobca aj naďalej býval v rodinnom dome, ktorý so sestrou žalovaného zrekonštruovali a o ktorý sa aj naďalej kompletne staral, a to až do jeho odpredaja v máji 2011. Súd prvej inštancie za takto zisteného skutkového stavu správne konštatoval, že žalobca investoval do nehnuteľnosti za existencie právneho dôvodu, ktorým bol partnerský vzťah so sestrou žalovaného s úmyslom budúceho uzavretia manželského zväzku a s tým spojené právo bývania v dome a tiež vyhlásenie žalovaného, že po uzavretí manželstva im svoj spoluvlastnícky podiel daruje. Existenciu iných možných dohôd medzi žalobcom a žalovaným súd nezistil. Správne potom právne uzavrel, že právny dôvod investovania finančných prostriedkov odpadol potom, ako došlo k ukončeniu spoluzitia medzi žalobcom a sestrou žalovaného dňa 10.6.2008. Finančné prostriedky boli žalobcom poskytnuté za účelom zaistenia tak ním ako aj sestrou žalovaného plánovaného spoločného bývania, teda v podstate na základe určitej dohody ohľadom rekonštrukcie, opravy rodičovského domu v podielovom spoluvlastníctve žalovaného a jeho sestry za týmto účelom, potom naozaj je správny záver, že k bezdôvodnému obohateniu došlo až zrušením tejto dohody medzi žalobcom a sestrou žalovaného. Uvedené zrušenie dohody, teda odpadnutie existujúceho právneho dôvodu, možno nepochybné datovať rozchodom partnerov, t.j. ku dňu 10.6.2008.“.

13. Nie je úlohou ústavného súdu, aby vecne rozhodol, od akého momentu sa má premlčanie počítať, ale k ustáleniu rozhodnutia z hľadiska práva na súdnu ochranu je možné si ako pomôcku uviesť aj vlastný (civilno)hmotnoprávny názor na vec. Navyše predmetná vec sa týka vzťahu dvoch súkromných jednotlivcov (sťažovateľa a žalovaného) a ústavný súd pri týchto horizontálnych vzťahoch musí postupovať reštriktívnejšie, pretože je nutné brať do úvahy právnu istotu druhej strany založenú právoplatným rozsudkom (m. m. II. ÚS 172/03)

14. Ústavný súd zistil, že v týchto prípadoch, ktoré reflektujú praktické životné problémy, všeobecné súdy rozhodujú tak, že rozhodný moment počítajú buď od rozchodu partnerov, alebo dokonca od momentu investície (porov. rozsudok Krajského súdu v Trnave sp. zn. 25 Co 368/2014). Naopak, v predmetnej veci sťažovateľ svojou argumentáciou

„posúval“ počiatok lehoty na neskoršiu dobu, na moment odpredaja domu, po ktorom sa musel z domu vystáhnovať.

15. Ústavný súd považuje moment rozchodu ako odpadnutie právneho dôvodu investície, a tak ako počiatok behu subjektívnej premlčacej lehoty za rozumný, pretože zmyslom investície *„nie je len číre ekonomické zveladenie majetku, ale je ním upevnenie partnerského vzťahu do budúcnosti“*. Tento názor možno podporiť aj judikatúrou rakúskych „vrcholných“ súdov, ktorá siaha až do roku 1949 (porov. Oberlandesgericht Wien, Entscheidung vom 7. 9. 1949, 2 Ob 354/49). Námietať ťažkosti dokazovania rozchodu nie je z hľadiska hmotného práva relevantná, pretože Občiansky zákonník pozná podobné normy určenia času, napríklad trvalé opustenie domácnosti pri zrušení spoločného nájmu bytu. Napokon norma vyplývajúca z tohto výkladu nemôže byť považovaná za retroaktívnu, pretože obaja partneri dopredu vedia, že ak sa rozídu, tak sa investícia stane bezdôvodným obohatením. Možno uzavrieť, že tento právny názor nemá nahrádzať civilnoprávnu judikatúru najvyššieho súdu opretú o § 421 Civilného sporového poriadku.

16. K námietať dobrých mravov možno dodať, že hmotnoprávnym zmyslom premlčania nie je vyhnúť sa dlhu, ale otvoriť možnosti nezaplatiť taký dlh, na ktorý sa dlžník s istotou nepamätá, resp. ktorý je v tomto zmysle sporný medzi stranami. Napriek tomu sa premlčanie vykladá technicky v tom zmysle, že premlčanie v zásade konzumuje námietať dobrých mravov.

17. Rozhodnutie najvyššieho súdu R 106/2003, M Cdo 2/01 (porov. bod 4 uznesenia), ktorého sa sťažovateľ dovoláva, sa viaže na odlišnú špecifickú vec týkajúcu sa právnej situácie po vyslovení neplatnosti kúpnej zmluvy. Sťažovateľ taktiež argumentuje abstrahujúcim stanoviskom najvyššieho súdu R 14/1978, Cpj 11/77, ktoré sa týka oprávnenosti bývania v družkinom byte viazanej na jej súhlas (*„K žalobám o vypratanie bytu dochádza niekedy po ukončení vzťahu druha a družky. Pokiaľ napr. druh býval na základe súhlasu družky v jej byte, býval tam oprávnený. Ak však v dôsledku zmenených okolností súhlas s jeho ďalším užívaním bytu odvolala, odpadol dôvod na užívanie bytu. Nie je tu nárok na pridelenie náhradného bytu ani náhradného ubytovania.“*). Sťažovateľ

tak mieni posunúť lehotu premlčania od rozchodu smerom k vyst'ahovaniu, pretože v dome býval ešte tri roky po rozchode. Stanovisko R 14/1978 sa však týka oprávnenosti bývania ako takého, a nie právneho dôvodu investície, ktorým je partnerský vzťah. Ak bol sťažovateľ presvedčený, že citované rozhodnutia sú vo vzťahu k jeho veci „ustálenou rozhodovacou praxou“ (porov. R 17/2017), mohol podať dovolanie podľa § 421 Civilného sporového poriadku.

18. Sťažovateľ bližšie nešpecifikuje, v čom malo byť konanie a rozhodnutie porušením práva na rovnosť strán v civilnom konaní. Vzhľadom na akceptovateľnosť napadnutého konania a rozhodnutia z hľadiska čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorý prikazuje riadnu odôvodnenosť rozhodnutia, nie je dôvod sa zaoberať nerovnosťou z hľadiska vzťahu k bežiacemu konaniu proti bývalej partnerke.

19. Z uvedeného vyplýva, že medzi namietaným konaním a referenčnými normami niet relevantnej súvislosti, a preto bolo potrebné sťažnosť odmietnuť už v štádiu predbežného prerokovania podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú, a to tiež o to skôr, že sťažovateľ v petite sťažnosti nenamietol explicitne samotné rozhodnutie a nedomáhal sa jeho zrušenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2017